

VLADIMÍR SOLOVIOV: TAJOMSTVO POKROKU

(Tajna progressa. In: Sočinenija v dvuch tomach. Tom II. Moskva, Mysľ 1988, s.556-557)

Poznáte túto rozprávku?

V pustom lese zablúdil poľovník; ukonaný si sadol na kameň nad širokým búrlivým potokom. Sedí, díva sa do tmavej hlbiny a počúva, ako ťateľ jednotaj klope a klope do kôry stromu. A začalo byť poľovníkovi ťažko na duši. "Aj v živote som taký osamelý ako v lese", myslí si, "blúdiac po všakovakých chodníkoch, dávno som už zišiel z cesty a niet nijakého východiska z tohto blúdenia. Samota, súženie a záhuba! Načo som sa narodil, načo som prišiel do tohto lesa? Aký mám osoh zo všetkých tých zvierat a vtákov, čo som pobil?" Vtom sa niekto dotkol jeho pleca. Vidí: stojí pri ňom zhrbená starena, aké sa obvykle zjavujú v podobných prípadoch, - je iba kosť a koža, aj farbu má ako preležaný carihradský struk alebo ako špinavá sára. Oči má nevŕudne, na rozdvojenej brade trčia dva chumáče šedivých chlupov, ale oblečené má drahé šaty, ibaže celkom otrhané - samé franforce. "Počuj, dobrý mládenec, na druhej strane je jedno miestečko - hotový raj! Keď sa tam dostaneš - zabudneš na každé trápenie. Sám cestu nenájdeš ani za svet, ale ja ťa tam priamučko prevediem - sama som z tých končín. Len ma prenes na druhý breh, lebo čo už ja, neudržím sa v dravom prúde, aj tak nohami ledva hýbem, dušu mám už celkom na jazyku, lenže zomrieť sa mi ojoj vôbec nechce!" - Poľovník bol dobráčisko. A hoci stareniným slovám o rajskom mieste celkom neveril, ani brodiť sa cez vzdúvajúci sa potok nebolo nijako lákavé, ani vláčiť na seba starenu sa mu veľmi nepozdávalo, pozrel na ňu, tá sa rozkašľala, celá sa trasie. "Veď predsa nedám zhnúť starému človeku!" myslí si poľovník. "Iste má viac ako sto rokov, koľko ťarchy asi len vo svojom živote uniesla, - treba aj pre ňu napnúť sily." - "Nože, starká, vylez mi na chrbát a tie svoje kosti drž pohromade, nebudaj sa rozsypeš - vo vode ťa nepozbieram." Vydriapala sa starena na jeho plecía a vtom pocítil poľovník takú strašnú ťarchu, akoby bol rakvu s nebožtíkom na seba naložil, - ledva dokázal krok spraviť. "No", myslí si, "teraz už je hanba cúvnuť!" Vošiel do vody, a odrazu akoby bremeno ani nebolo také ťažké, a potom s každým krokom stále ľahšie a ľahšie. A marí sa mu čosi čudessné. Lenže poľovník kráča priamo, díva sa pred seba. A keď vystúpi na breh a obzrie sa, namiesto stareny sa k nemu vinie nevidaná krásavica, ozajstná kráľovná. Priviedla ho do svojho rodiska a poľovník sa už nikdy nesťažoval na osamelosť, neublížoval zvieratám ani vtákom a nehľadal viac cestu v lese.

Každý iste pozná túto rozprávku v nejakej podobe, poznal som ju aj ja už v detstve, no iba dnes som pocítil, že sa za ňou skrýva celkom nerozprávkový zmysel. Súčasný človek v honbe za povrchnými, chvíľkovými hodnotami a prchavými fantáziami stratil

pravú životnú cestu. Pred ním je tmavý a nezadržateľný prúd života. Čas ako ďateľ neľútostne odratúva stratené okamihy. Clivota a osamelosť a pred ním - tma a záhuba. Lež za ním stojí posvätná dávna minulosť tradícií - ale ach!, v akých nepríťažlivých formách - ale čo z toho? Nech dnešný človek len porozmýšľa, za čo všetko jej vďačí; nech vnútorným pohnutím od srdca *uctí* jej šediny, nech *prejaví ľútosť* nad jej neduhmi, nech sa *zahanbí* odvrhnúť ju kvôli tomuto zdaniu. Namiesto toho, aby nečinne vyzeral mámvivé víly za oblakmi, nech si dá tú námahu, aby preniesol toto posvätné bremeno minulosti cez skutočný prúd dejín. Veď je to preňho jediné východisko z jeho blúdenia, - *jediné*, pretože každé iné by bolo nedostatočné, nedobré, hriešne: veď predsa nedá zhnúť starému človeku! Súčasný človek neverí na rozprávky, neverí, že vetchá starena sa premení na krásnu pannu. Neverí - a tým lepšie! Načo je viera v budúcu odmenu, keď sa žiada zaslúžiť si ju prítomným úsilím a nezištným hrdinským činom? Kto neverí v budúcnosť starej svätyne, mal by predsa len pamätať na jej minulosť. Prečo by ju neniesol z úcty k jej minulosťi, zo súcitu s jej úpadkom, z hanby byť nevďačným? Blažení sú veriaci: stojac ešte na tomto brehu, vidia už cez vrásky vetchosti lesk nehynúcej krásy. Ale aj tí, čo neveria v budúcu premenu, majú výhodu - *nečakanej radosti*. Aj pre jedných, aj pre druhých jestvuje jediná práca: ísť vpred a vziať na seba celú ťarchu minulosti.

Ak chceš byť človekom budúcnosti, súčasný človek, nenechávaj Anchisovho otca a vlastných bohov v dymiacich zrúcaninách. Títo bohovia potrebovali zbožného hrdinu, aby ich preniesol do Talianska, no len oni mohli jemu i jeho rodu dať aj Taliansko, aj svetovládu. Lenže naša svätyňa je mohutnejšia ako Trójska a naša cesta s touto svätyňou je vzdialenejšia ako Taliansko a celý pozemský svet. *Ten, čo zachraňuje, bude zachránený*. To je tajomstvo pokroku - iného niet a ani nebude.

1898.

Z ruského originálu preložila Raisa Kopsová